

Margareta Onofrei

Analiza textului literar

- aplicații -

Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

Eram însurat de doi ani și jumătate cu o colegă de la Universitate și bănuiam că mă înșală.

Din cauza asta, nici nu puteam să-mi dau examenul la vreme. Îmi petreceam timpul spionându-i prietenii, urmărind-o, făcând probleme insolubile din interpretarea unui gest, din nuanța unei rochii și din informarea lăaturalnică despre cine știe ce vizită la vreuna dintre mătușile ei. Era o suferință de neînchipuit, care se hrănea din propria ei substanță. Ne luasem din dragoste, săraci amândoi, după rendez-vous-uri din ce în ce mai dese pe sălile Universității și după lungi plimbări pe jos, prin toate cartierele pavate cu asfalt ale capitalei, care erau și cele mai singuratice, pe atunci. După nunta noastră, care a fost într-un anumit fel tăinuită, mi-a murit un unchi considerabil bogat, a cărui avere împărțită în cinci părți de nepot a putut să însemne pentru fiecare o adevărată răsturnare socială. [...]. Dealtminteri, era această fată un continuu prilej de uimire. Mai întâi prin neistovita bunătate pe care o risipea în jurul ei. Făcea toate lucrările mătușii ei, care era institutoare, prăpădea puținii bani în cadouri pentru prietene, iar pe colega ei bolnavă a îngrijit-o luni de zile ca o soră de caritate, cu o abnegație fără margini, de adolescentă. Pe când eu căutam să ascund oarecum dragostea noastră, ea ținea s-o afișeze cu ostentație, cu mândrie; încât, deși nu-mi plăcea, începusem totuși să fiu măgulit de admirația pe care o avea mai toată lumea pentru mine, fiindcă eram atât de pătimaș iubit de una dintre cele mai frumoase studente, și cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri. Să tulburi atât de mistuitor o femeie dorită de toți, să fii atât de necesar unei existențe, erau sentimente care mă adevereau în jocul intim al personalității mele.

(Camil Petrescu, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”)

1 Identifică un epitet antepus și o comparație.

Epitetul este figura de stil prin care se exprimă însușiri deosebite, reflectate de imaginația scriitorului. Comparația este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni pentru a evidenția trăsăturile asemănătoare și pentru a conferi expresivitate limbajului.

2 Motivează rolul artistic al utilizării timpului imperfect în text.

Imperfectul este o formă a timpului trecut, care arată o acțiune în desfășurare, indicând permanența unei stări sufletești.

3 Precizează tipul perspectivei narative.

Perspectiva narativă reprezintă punctul de vedere al naratorului în raport cu universul imaginar, cu personajele care evoluează în spațiul ficțiunii artistice. Clasificare: perspectivă omniscientă (obiectivă), internă (subiectivă, relatare la persoana I, narator-personaj), externă (cu narator-martor), pluriperspectivismul (perspective subiective multiple).

4 Explică relația dintre instanțele comunicării narative în text.

Instanțele comunicării narative sunt: autor, narator, personaje, cititor.

- 5** Menționează două modalități de caracterizare a personajului feminin din fragmentul citat.

Modalitățile de caracterizare sunt: caracterizarea directă, caracterizarea indirectă, autocaracterizarea. Personajul feminin prezent în acest fragment este Ela, soția personajului-narator, Ștefan Gheorghidiu.

- 6** Comentează următoarea secvență: *„deși nu-mi plăcea, începusem totuși să fiu măgulit de admirația pe care o avea mai toată lumea pentru mine, fiindcă eram atât de pătimăș iubit de una dintre cele mai frumoase studente, și cred că acest orgoliu a constituit baza viitoarei mele iubiri.”*

- 7** Precizează valoarea artistică a utilizării persoanei a doua, singular în secvența: *„Să tulburi atât de mistuitor o femeie dorită de toți, să fii atât de necesar unei existente...”*.

- 8** Alcătuieste un scurt portret al personajului narator.

Vei avea în vedere extragerea trăsăturilor personajului, modalitățile prin care acesta este caracterizat.

- 9** Explică natura conflictului identificat în text.

Conflictul desemnează un dezacord, o opoziție, o luptă între două sau mai multe personaje reprezentând idei, convingeri, sentimente opuse. Conflictul textual poate fi dezvoltat pe două coordonate: conflict exterior (faptic), conflict interior (redarea implicației faptelor asupra conștiinței personajului/ personajelor).

- 10** Argumentează apartenența textului la proza de factură psihologică.

Proza de factură psihologică are următoarele trăsături dominante: construcția personajelor bine individualizate, prezentarea unui conflict puternic, construit pe două coordonate (conflictul exterior dublat de reliefația trăirilor interioare, prin detalierea implicațiilor pe care le au faptele în planul conștiinței) etc.

Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărătești,
O prea frumoasă fată.

Și era una la părinți
Și mândră-n toate cele,
Cum e fecioara între sfinți
Și luna între stele.

Din umbra falnicelor bolți
Ea pasul și-l îndreaptă
Lângă fereastră, unde-n colț
Luceafărul așteaptă.

Privea în zare cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre ducе.

Îl vede azi, îl vede mâni,
Astfel dorința-i gata;
El iar, privind de săptămâni,
Îi cade dragă fata.

Cum ea pe coate-și răzima
Visând ale ei tample
De dorul lui și inima
Și sufletu-i se împle.

Și cât de viu s-aprinde el
În orișicare sară,
Spre umbra negrului castel
Când ea o să-i apară.

.....
(Mihai Eminescu, „Luceafărul”)

1 Identifică doi termeni din câmpul semantic al *naturii*.

Câmpul semantic reprezintă seriile de cuvinte aparținând aceluiași domeniu de sens.

2 Enunță tema fragmentului dat.

Tema textului se referă la ideea generală, conținutul abstract al unei opere literare.

3 Evidențiază dualitatea cosmic-terestru, așa cum reiese din textul dat.

4 Comentează semnificația incipitului.

Incipitul textual este reprezentat de secvența introductivă a textului.

5 Precizează valoarea expresivă a sintagmei „o prea frumoasă fată”.

Valoarea expresivă derivă din utilizarea figurilor de stil.

6 Notează două structuri caracteristice descrierii de tip portret.

Descrierea este un mod de expunere prin care se prezintă trăsăturile unui obiect sau personaj cu ajutorul adjectivelor și al substantivelor.

7 Transcrie o imagine vizuală și un epitet antepus.

8 Identifică două elemente epice în textul dat.

Trăsăturile epicului sunt: transmiterea sentimentelor în mod indirect, prin intermediul acțiunii și al personajelor, prezența modurilor de expunere și a figurilor de stil, prezența instanțelor comunicării narative, posibilitatea relatării firului epic pe momentele subiectului etc.

Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

.....

„Din sfera mea venii cu greu
Ca să te-ascult și-acuma,
Și soarele e tatăl meu,
Iar noaptea-mi este muma;

O, vin', odorul meu nespus,
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă.

O, vin', în părul tău bălai
S-anin cununi de stele,
Pe-a mele ceruri să rășai
Mai mândră decât ele.”

– „O, ești frumos cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!

Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Și ochii mari și grei mă dor,
Privirea ta mă arde.”

– „Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nțelegi tu oare,
Cum că eu sunt nemuritor,
Și tu ești muritoare?”

– „Nu caut vorbe pe ales,
Nici știu cum aș începe –
Deși vorbești pe înțeles,
Eu nu te pot pricepe;

Dar dacă vrei cu crezământ
Să te-ndrăgesc pe tine,
Tu te coboară pe pământ,
Fii muritor ca mine.”

– „Tu-mi ceri chiar nemurirea mea
În schimb pe-o sărutare,
Dar voi să știți asemenea
Cât te iubesc de tare;

Da, mă voi naște din păcat,
Primind o altă lege;
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voi să mă dezlege.”

.....

(Mihai Eminescu, „Lucafărul”)

1 Precizează rolul expresiv al dialogului în textul dat

2 Reliefează semnificația simbolurilor „soare” și „noapte” din prima strofă.

Simbolul este procedeul expresiv prin care se sugerează o idee sau o stare sufletească și care înlocuiește o serie de reprezentări.

3 Explică rolul artistic al utilizării vocativului în sintagma „O, vin', odorul meu nespus”.

4 Prezintă valoarea expresivă a repetiției în text.

Repetiția are rolul de accentuare a unei idei.

5 Identifică o imagine artistică și o interogație retorică.

Imaginea artistică este un produs al imaginației artistului prin care acesta ilustrează viața într-un limbaj estetic abstract; tipuri de imagini artistice: imagini vizuale, imagini auditive, imagini olfactive, imagini chinestezice, imagini sinestezice. Interogația retorică este întrebarea la care nu se așteaptă răspuns.

Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

TIPĂTESCU, puțin agitat, se plimbă cu „Răcnetul Carpaților” în mână; e în haine de odaie; PRISTANDA în picioare, mai spre ușă, stă rezemat în sabie.

TIPĂTESCU (terminând de citit o frază din jurnal): „...Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghearele unui vampir!...” (indignat) Eu vampir, 'ai?... Caraghioz!

PRISTANDA (asemenea): Curat caraghioz!... Pardon, să iertați, coane Fănică, că întreb: bambir... ce-i aia, bampir?

TIPĂTESCU: Unul... unul care sugă sângele poporului... Eu sug sângele poporului!...

PRISTANDA: Dumneata sugi sângele poporului!... Aoleu!

TIPĂTESCU: Mișel!

PRISTANDA: Curat mișel!

TIPĂTESCU: Murdar!

PRISTANDA: Curat murdar!

TIPĂTESCU: Ei! nu s-alege!

PRISTANDA: Nu s-alege!

TIPĂTESCU: Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba! să-mi rază mie mustățile!

PRISTANDA: Și mie!

TIPĂTESCU: Dar în sfârșit, las-o asta! lasă-l să urle ca un câine!

PRISTANDA: Curat ca un câine!

TIPĂTESCU: Începuseși să-mi spui istoria de aseară. (șade)

PRISTANDA: Cum vă spuneam, coane Fănică (se apropie), aseară, ațipisem nițel după-masă, precum e misia noastră... că acuma dumneavoastră știți că bietul polițai n-are și el ceas de mâncare, de băutură, de culcare, de sculare, ca tot creștinul...

TIPĂTESCU: Firește...

PRISTANDA: Și la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot... Ce să zici? Familie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică. Încă d-ai-a nevastă-mea zice: „Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!...” Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! nouă copii și optzeci de lei pe lună: familie mare, renumerație mică, după buget.

TIPĂTESCU (zâmbind): Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e... decât tu nu ești băiat prost; o mai cârpești, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las' că știm noi!

(I. L. Caragiale, „O scrisoare pierdută”)

- 1** Notează forma literară a următoarelor cuvinte din text: *caraghioz*, *bampir*, *misia*, *renumeratie*.
- 2** Menționează câte un sinonim pentru sensul din text al fiecăruia dintre următoarele cuvinte: *vampir*, *ceas*, *leafa*, *a cârpi*.

3 Identifică în text o comparație.

Comparația este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni pentru a evidenția trăsăturile asemănătoare și pentru a conferi expresivitate limbajului.

4 Explică folosirea ghilimelelor în text.

Ghilimelele sunt semne de punctuație care marchează reproducerea întocmai a unui cuvânt sau un grup de cuvinte, a unei propoziții, fraze sau paragraf spus sau scris de către cineva.

5 Prezintă două modalități de caracterizare a personajelor dramatice existente în text.

Modalitățile de caracterizare sunt: caracterizarea directă, caracterizarea indirectă, autocaracterizarea.

6 Comentează, în 6-10 rânduri, lamentațiile personajului Pristanda: „*Și la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot... Ce să zici? Familie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică. Încă d-ai nevastă-mea zice: «Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!...» Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! nouă copii și optzeci de lei pe lună: familie mare, renumerație mică, după buget.*”

7 Interpretează semnificația utilizării expresiei: „*dacă nu curge, pică...*”.

8 Prezintă opinia despre rolul indicațiilor scenice în acest fragment.

Didascaliala este acea parte a textului care cuprinde indicațiile scenice, situată de obicei între paranteze, înaintea replicilor propriu-zise și care cuprinde: indicații de rostire și de tonalitate verbală a intervențiilor și a replicilor, notațiile autorului referitoare la ambianța în care evoluează personajele, la interpretarea actoricească, la mișcarea scenică etc.

9 Ilustrează, prin referire la fragmentul dat, două elemente ale comicalului de limbaj.

Comicalul este o categorie estetică axată pe factori sau situații care provoacă râsul.

10 Argumentează, prin evidențierea a patru trăsături, faptul că textul aparține genului dramatic.

Genul dramatic cuprinde opere literare destinate reprezentării scenice. Trăsături: divizarea în acte și scene, prezența schimbului de replici dintre personaje, a conflictului dramatic, a indicațiilor scenice.

CUPRINS

I. PROZA

Ion Creangă	
– „Povestea lui Harap-Alb”	4
Ioan Slavici	
– „Moara cu noroc”	16
– „Mara”	26
Liviu Rebreanu	
– „Ion”	34
– „Pădurea spânzuraților”	49
Camil Petrescu	
– „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”	58
G. Călinescu	
– „Enigma Otiliei”	69
Marin Preda	
– „Moromeții”	77

II. POEZIA

Mihai Eminescu	
– „Floare albastră”	100
– „Luceafărul”	102
George Bacovia	
– „Plumb”	118
– „Lacustră”	119
– „Amurg violet”	120
Tudor Arghezi	
– „Flori de mucigai”	121
– „Testament”	122
– „Psalm [Te dăruiesc în zgomot și-n tăcere]”	125
Lucian Blaga	
– „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”	126
– „Gorunul”	128
Ion Barbu	
– „Din ceas, dedus...”	130
– „Riga Crypto și Iapona Enigel”	131
Ion Pillat	
– „Aci sosi pe vremuri”	137
Nichita Stănescu	
– „Către Galateea”	139
– „În dulcele stil clasic”	141
– „Poveste sentimentală”	143

III. DRAMATURGIA

Ion Luca Caragiale	
– „O scrisoare pierdută”	145
Camil Petrescu	
– „Jocul ielelor”	157
– „Suflete tari”	163
Marin Sorescu	
– „Iona”	170
Sugestii de răspuns	180